4.4.3. Definició i elaboració de procediments, instruccions de treball i altres documents

En aquesta etapa s'abordarà la realització dels procediments i les instruccions tècniques de treball.

4.4.3.1. Definició i elaboració dels procediments

Per assegurar que es compleixen els requisits exigits en la norma escollida pel centre sanitari per implantar un sistema de gestió mediambiental cal que s'estableixin per escrit les responsabilitats, les pràctiques i els procediments d'actuació.

Els procediments són documents en els quals es descriuen de manera clara i concisa les actuacions a portar a terme en un centre sanitari, que poden tenir alguna incidència mediambiental. S'hi estableixen les responsabilitats atribuïdes a cada membre del personal del centre sanitari per aconseguir els objectius perseguits pel sistema de gestió mediambiental.

Els procediments han de tenir una redacció senzilla (a ser possible en forma de diagrama de flux), comprensible i sense ambigüitats i han de reflectir els **mètodes a utilitzar** i els **criteris a complir.**

Tota la documentació ha de ser llegible, datada, de fàcil identificació, conservada de forma adequada i retinguda durant un termini definit, tenint sempre presents els requisits legals.

En la taula següent podem veure els passos a seguir en l'elaboració dels procediments així com la manera d'estructurar-los:

Procediments

Passos	Estructura
• Revisió i anàlisi de les pràctiques actuals • Revisió i anàlisi de la documentació existent • Desenvolupament de l'esborrany de procediments • Edició per a comentaris • Revisió dels comentaris i correcció • Edició dels procediments i distribució per a la seva aprovació • Obtenció de l'aprovació per part dels responsables i de la direcció • Distribució per a la seva implantació • Control i revisió	**1. Objectiu** **2. Abast** **3. Referències** **4. Definicions** **5. Responsabilitats** **6. Descripció**

Taula 14

En la taula següent es presenta un llistat dels procediments que donarien suport al sistema de gestió mediambiental d'un centre sanitari, amb indicació de l'apartat de la norma/reglament corresponent.

Llistat de procediments		
Procediment	**Correspondència entre els apartats de la Norma ISO 14001 i de l'annex I del Reglament EMAS**	
	ISO 14001	**EMAS**
Planificació de l'activitat	4.3 . Planificació	I-A.3
Identificació i avaluació d'aspectes mediambientals Identificació i resposta a aspectes mediambientals potencials	4.3.1. Aspectes mediambientals	I-A.3.1
Identificació i accés als requisits legals i normatius	4.3.2. Requisits legals i altres requisits	I-A.3.2
Objectius i fites	4.3.3 Objectius i fites	I-A.3.3
Planificació de l'activitat	4.3.4 Programa de gestió mediambiental	I-A.3.4.
Informació i sensibilització Formació inicial i continuada	4.4.2 Formació, sensibilització i competència professional	I-A.4.2
Comunicacions de deficiències i suggeriments Declaració ambiental	4.4.3 Comunicació	I-A.4.3
Control de la documentació	4.4.5 Control de la documentació	I-A.4.5
Control operacional, seguiments i mesura	4.4.6 Control operacional	I-A.4.6
Pla d'emergència Identificació i resposta als aspectes mediambientals potencials	4.4.7 Plans d'emergència i capacitat de resposta	I-A.4.7
Seguiment i control de mesures correctives/preventives	4.5 Comprovació i acció correctora	I-A.5
Avaluació del compliment dels requisits mediambientals Control operacional, seguiments i mesura Control dels equips d'inspecció i mesura	4.5.1 Seguiment i mesurament	I-A.5.1
Investigació i anàlisi d'accidents Seguiment i control mesures correctives/preventives	4.5.2 No-conformitat, acció correctora i acció preventiva	I-A.5.2
Control de registres	4.5.3 Registres	I-A.5.3
Auditories	4.5.4 Auditoria del sistema de gestió mediambiental	I-A.5.4
Revisió del sistema	4.6 Revisió per part de la direcció	I-A.6
Declaració ambiental	---	III-A

Taula 15

A continuació s'inclouen com exemple alguns procediments de l'Hospital San Joan de Déu i del Servei d'Atenció Primària de L'Hospitalet de Llobregat.

HOSPITAL
Sant Joan de Déu
BARCELONA
Hospital Universitari UB

Hospital Sant Joan de Déu
Hospital Universitari UB

Procediment de gestió. Identificació i avaluació d'aspectes mediambientals

IDENTIFICACIÓ I AVALUACIÓ D'ASPECTES MEDIAMBIENTALS

Codi: PG-AMB-01 Edició: 0/GEN 2002		
ELABORAT PER:	*REVISAT PER:*	*APROVAT PER:*
Servei de Prevenció i Medi Ambient Data:	*Coordinador del Servei de Prevenció i Medi Ambient* Data:	*Gerent* Data:

Document inicial
CANVIS RESPECTE DE L'ANTERIOR EDICIÓ:

IDENTIFICACIÓ I AVALUACIÓ D'ASPECTES MEDIAMBIENTALS

ÍNDEX

1. OBJECTIU
2. ABAST
3. IMPLICACIONS I RESPONSABILITATS
4. METODOLOGIA
   - 4.1. Identificació d'aspectes mediambientals
   - 4.2. Avaluació d'aspectes mediambientals
   - 4.3. Registre d'aspectes mediambientals
5. ANNEXOS

1. OBJECTIU

Descriure la metodologia emprada a l'***Hospital Sant Joan de Déu*** per identificar, quantificar i avaluar els aspectes mediambientals originats com a conseqüència de la prestació de serveis hospitalaris, amb l'objectiu de determinar els que són significatius.

2. ABAST

Els aspectes mediambientals originats directament per les activitats i els serveis de **l'Hospital Sant Joan de Déu**.

El present procediment no s'aplica als aspectes mediambientals potencials originats per situacions anormals de funcionament o situacions d'emergència. Aquests aspectes mediambientals són identificats i avaluats segons el procediment de gestió corresponent (PG-AMB-02).

Tampoc no apliquen els aspectes mediambientals indirectes sobre els quals l'Hospital no té control, que són identificats i avaluats segons la instrucció corresponent (IN-AMB-01//01).

3. IMPLICACIONS I RESPONSABILITATS

Servei de Prevenció i Medi Ambient:

- Realitza, amb la col·laboració de Manteniment i del personal de la Unitat o Servei, la identificació d'aspectes mediambientals corresponents a les diferents àrees de l'Hospital.
- Quantifica i avalua els aspectes mediambientals identificats.

- Manté un registre actualitzat de les diferents identificacions, quantificacions i avaluacions que s'hi porten a terme.

Comandaments

- Col·laboren en la identificació d'aspectes mediambientals procedents de la seva àrea de competència.

Servei d'Enginyeria i Manteniment

- Col·labora en la identificació i quantificació dels aspectes procedents de les instal·lacions generals.

4. METODOLOGIA

4.1. Identificació d'aspectes mediambientals

Les **activitats/àrees sanitàries** on es realitza la identificació són, entre altres: hospitalització, consultoris, laboratoris, central d'esterilització, quiròfans, farmàcia, diagnòstic per la imatge, etc.

Les **activitats/àrees no sanitàries** on es realitza la identificació són, entre altres: oficines i despatxos, arxius, fotografia, magatzems, manteniment, cuina, roba, neteja, cafeteria, etc.

Les **instal·lacions/operacions auxiliars** on es realitza la identificació són, entre altres: calderes, instal·lacions de climatització, instal·lacions de gasos medicinals, grup electrogen, dipòsits de gasos, instal·lació de gas natural, etc.

La identificació d'aspectes mediambientals es realitza mitjançant la inspecció visual de les àrees i/o les instal·lacions, les consultes al personal de les àrees i el control dels registres de les activitats, tenint en compte com a mínim les àrees d'influència següents:

- Residus
- Emissions atmosfèriques
- Aigües residuals
- Utilització de recursos (consum d'aigua, consum elèctric, consum de combustibles)
- Generació de soroll

A més, independentment del que s'ha indicat i amb l'objectiu de garantir el coneixement continu dels aspectes mediambientals de l'organització, s'analitza qualsevol factor, circumstància o informació que sobre les activitats de l'Hospital es presenta i pot influir en l'aparició de nous aspectes mediambientals, considerant la normativa aplicable, les opinions de les parts interessades i/o els estudis en l'àrea mediambiental.

Tots els aspectes mediambientals es quantifiquen després de cada identificació.

En el cas que no sigui possible la quantificació s'intenta fer-ne l'estimació com a mínim en termes relatius respecte a l'any anterior. Per la quantificació, se segueix el que s'estableix a la taula de l'annex II d'aquest procediment.

4.2. Avaluació d'aspectes mediambientals

El Servei de Prevenció i Medi Ambient, a partir dels aspectes mediambientals identificats i quantificats, determina la importància relativa de cadascun d'ells, mitjançant el sistema d'avaluació que es descriu a continuació:

1 S'estableixen els criteris en base als quals s'avaluaran cadascun dels aspectes. Aquests queden recollits en la taula de l'annex II d'aquest procediment, i són:

- *Naturalesa de l'aspecte:* indica la perillositat o toxicitat intrínseca de l'aspecte
- *Tractament/destinació/medi receptor:* indica l'adequació del tractament que rep l'aspecte

- *Requisits mediambientals aplicables:* indica el grau d'acompliment respecte als requisits definits
- *Quantitat:* indica l'augment o reducció de l'aspecte respecte de l'any anterior

2 Segons cada criteri, s'atorga una puntuació d'1, 10 o 20 per cada aspecte a avaluar. Aquesta puntuació s'aplica en funció de la taula de l'annex II d'aquest procediment.

La puntuació final de l'aspecte s'obté de la suma de tots els criteris.

3 Amb el resultat es determina si l'aspecte és significatiu o no. Un aspecte es considera significatiu si supera el llindar de significació, que es troba definit a **50** punts. No obstant això, si el Servei de Prevenció i Medi Ambient ho creu oportú, pot considerar com a significatiu algun aspecte concret encara que no superi aquest llindar establert de significació.

El control operacional, el seguiment i la mesura dels aspectes mediambientals es realitza d'acord amb el procediment corresponent PG-AMB-03.

4.3. Registre d'aspectes mediambientals

Per a cadascun dels aspectes mediambientals identificats s'elabora una ***fitxa d'aspecte mediambiental*** (vegeu l'annex III) on es registra la identificació, quantificació i avaluació de l'aspecte en qüestió.

Les ***fitxes d'aspectes mediambientals*** es revisen anualment i s'actualitzen sempre que hi hagi canvis notables.

Els aspectes mediambientals significatius es tenen en compte per l'establiment d'objectius i programes mediambientals.

El registre i l'arxiu de les ***fitxes d'aspectes mediambientals*** es realitza d'acord amb el que s'estableix al procediment de control de registres (PG-INT-13).

5. ANNEXOS

- PG-AMB-01/A1. - Definicions
- PG-AMB-01/A2. - Criteris d'avaluació dels aspectes mediambientals directes.
- PG-AMB-01/A3. - Fitxa d'aspecte mediambiental.

ANNEX I - DEFINICIONS

- **Aspecte mediambiental:** element de les activitats, els productes o els serveis d'una organització que pot interactuar amb el medi ambient.

- **Impacte mediambiental:** qualsevol canvi en el medi ambient, tant si és advers com beneficiós, que sigui el resultat totalment o en part de les activitats, els productes o els serveis d'una organització.

- **Avaluació de l'aspecte mediambiental:** Valoració documentada de la incidència mediambiental que tenen els aspectes originats per les activitats, els productes o els serveis d'una organització.

HOSPITAL Sant Joan de Déu BARCELONA Hospital Universitari UB	ANNEX II IDENTIFICACIÓ I AVALUACIÓ D'ASPECTES MEDIAMBIENTALS	*Pàg. 1 de 2* Codi: PG-AMB-01/A2 Edició.: 0/GEN 2002

CRITERIS D'AVALUACIÓ D'ASPECTES MEDIAMBIENTALS (I)

	Emissions atmosfèriques	Abocament d'aigües residuals	Generació de residus		Consum d'aigua / energia.	Soroll	Puntuació
			Sanitari	No sanitari			
NATURALESA DE L'ASPECTE (toxicitat / perillositat)	Emissions de productes tòxics o nocius.	Abocament d'aigües residuals amb càrrega contaminant elevada.	Grup III i IV	Especials	Energia: Fueloil, gasoil. Aigua: Extreta de pou.	Molest i continu	20
	Emissions de productes químics que no són tòxics ni nocius. Emissions de pols.	Abocament d'aigües residuals sanitàries.	Resta del grup II	No especials.	Energia: Gas natural. Aigua: N/A.	Molest i discontinu	10
	Vapor d'aigua, CO_2.	Abocament d'aigües pluvials.	Grup I i II compactat Resta del grup I	Inerts / assimilables a urbans.	Energia: Electricitat. Aigua: Aigua de xarxa.	Insignificant o puntual	1
TRACTAMENT / DESTINACIÓ / MEDI RECEPTOR	Directament a l'atmosfera sense tractament, afectant instal·lacions o edificis propers	Llera pública.	Deposició abocador. Incineració		Consum infrautilitzat.	Afecta zona externa llunyana (radi>50 m) de l'Hospital	20
	Directament a l'atmosfera sense tractament, però sense afectar instal·lacions o edificis propers	Col·lector amb destí a EDAR.	Esterilització		Consum sense aplicar cap mesura de minimització.	Afecta zona externa propera (radi 50-10 m) de l'Hospital	10
	Gestionat mitjançant millor tècnica disponible o tractat prèviament a la seva emissió	Reintroducció a l'activitat (abocament zero).	Valorització (reutilització, reciclatge, compostatge) / gestió com subproducte.		Consum optimitzat.	No afecta cap zona o zona interna (radi<10 m) de l'Hospital	1

HOSPITAL Sant Joan de Déu BARCELONA Hospital Universitari UB	ANNEX II IDENTIFICACIÓ I AVALUACIÓ D'ASPECTES MEDIAMBIENTALS	*Pàg. 2 de 2* Codi: PG-AMB-01/A2 Edició.: 0/GEN 2002

CRITERIS D'AVALUACIÓ D'ASPECTES MEDIAMBIENTALS (II)

	Emissions atmosfèriques	Abocament d'aigües residuals	Generació de residus	Consum d'aigua / energia	Soroll	Puntuació
REQUISITS MEDIAMBIENTALS APLICABLES	Es compleixen estrictament els requisits MA obligatoris (100-90% del valor màxim permès)	Es compleixen estrictament els requisits MA obligatori. (100-90% del valor màxim permès)	X	X	Es compleixen tots els requisits MA estrictament. (100-90% del valor màxim permès)	20
	Es compleixen àmpliament els requisits MA (90-70% del valor màxim permès).	Es compleixen àmpliament els requisits MA (90-70% del valor màxim permès).	Es compleixen amb les exigències legals administratives.	No s'apliquen mesures de minimització	Compliment ampli dels requisits MA (90-70% del valor màxim permès).	10
	Es compleixen els requisits MA (<70% del valor màxim permès) o no hi ha requisits legals aplicables	Es compleixen els requisits MA (<70% del valor màxim permès).	S'apliquen mesures de minimització o de millores a la gestió voluntària	S'apliquen mesures de minimització o no hi ha alternatives de minimització	Es compleixen els requisits MA (<70% del valor màxim permès).	1
QUANTITAT (segons l'aspecte s'aplicarà a quantitats absolutes, relatives o concentracions)	> any passat	> any passat	> any passat	> any passat	> any passat	20
	= any passat (+/- 10%) (no hi ha canvis significatius)	= any passat (+/- 10%) (no hi ha canvis significatius)	= any passat (+/- 10%) (no hi ha canvis significatius)	= any passat (+/- 10%) (no hi ha canvis significatius)	= any passat (+/- 10%) (no hi ha canvis significatius)	10
	< any passat	< any passat	< any passat	< any passat	< any passat	1

HOSPITAL Sant Joan de Déu BARCELONA Hospital Universitari UB	ANNEX III IDENTIFICACIÓ I AVALUACIÓ D'ASPECTES MEDIAMBIENTALS	*Pàg. 1 d'1* Codi: PG-AMB-01/A3 Edició: 0/GEN 2002

ANNEX III - FITXA D'ASPECTE MEDIAMBIENTAL

HOSPITAL Sant Joan de Déu BARCELONA Hospital Universitari UB	**FITXA D'ASPECTE MEDIAMBIENTAL**	Data:
Aspecte mediambiental:	Emissió atmosfèrica Abocament d'aigües residuals Residu Consum d'aigua / d'energia Soroll Altres:	
Descripció:		
Activitat / Zona d'origen:		
Quantificació (unitats):		
Avaluació:	Naturalesa de l'aspecte: Tractament /destinació /medi receptor: Requisits mediambientals: Quantitat: Puntuació total:	
	Aspecte NO SIGNIFICATIU (< 50 punts) Aspecte SIGNIFICATIU (50 punts)	
Control operacional:		
Observacions:		

HOSPITAL
Sant Joan de Déu
BARCELONA
Hospital Universitari UB

Hospital Sant Joan de Déu
Hospital Universitari UB

Procediment de gestió. Control Operacional, seguiment i mesura

CONTROL OPERACIONAL, SEGUIMENT I MESURA

Codi: PG-AMB-03 Edició: 0/FEB 2002		
ELABORAT PER:	*REVISAT PER:*	*APROVAT PER:*
Servei de Prevenció i Medi Ambient Data:	*Coordinador del Servei de Prevenció i Medi Ambient* Data:	*Gerent* Data:

Document inicial
CANVIS RESPECTE DE L'ANTERIOR EDICIÓ:

CONTROL OPERACIONAL, SEGUIMENT I MESURA

ÍNDEX

6. OBJECTIU

7. ABAST

8. IMPLICACIONS I RESPONSABILITATS

9. METODOLOGIA

   9.1. Control operacional

   9.2. Seguiment i mesura

   9.3. Comunicació a proveïdors i contractistes/subcontractistes

10. ANNEXOS

1. OBJECTIU

Descriure la sistemàtica establerta per ***l'Hospital Sant Joan de Déu*** per:

- Assegurar que les activitats que tenen alguna incidència sobre el medi ambient i estan relacionades amb la política, objectius i programa mediambiental es desenvolupen en condicions controlades.
- Controlar i mesurar de manera regular les característiques claus de les operacions i activitats que puguin tenir un impacte significatiu sobre el medi ambient.

2. ABAST

Entren dins de l'abast d'aquest procediment les activitats o unitats que afecten o poden afectar el medi ambient, és a dir, que tenen o podrien tenir en situacions fora de control efectes significatius sobre el medi ambient.

3. IMPLICACIONS I RESPONSABILITATS

Les responsabilitats derivades de l'aplicació del present procediment queden recollides als diferents apartats i a la documentació que s'hi esmenta.

4. METODOLOGIA

4.1. Control operacional

Mitjançant la identificació i avaluació dels aspectes mediambientals directes i indirectes en condicions normals, anormals i d'emergència segons els procediments i les instruccions corresponents (PG-AMB-01, PG-AMB-02, IN-AMB-01/01) es detecten les activitats i unitats susceptibles de ser controlades.

El tipus de control operacional que cal realitzar s'indica en les ***fitxes d'aspectes mediambientals*** corresponents (vegeu l'annex III del procediment PG-AMB-01). Quan és necessari es desenvolupen instruccions concretes.

4.2. Seguiment i mesura

El seguiment i la mesura de les activitats a les quals hi ha un control operacional associat es fa segons el que descriuen les fitxes mateixes d'aspectes mediambientals i/o les instruccions específiques.

Quan per a les activitats de mesura cal la utilització d'equips, aquests han d'estar adequadament identificats, controlats i calibrats, segons el que descriu el procediment de *Control dels equips d'inspecció i mesura* (PG-INT-07).

L'avaluació del compliment dels requisits mediambientals detectats es gestiona segons el procediment d'*Identificació i accés als requisits legals i normatius. Avaluació del compliment* (PG-INT-01).

Les accions correctores i preventives proposades per solucionar les incidències i no-conformitats detectades durant el control operacional, el seguiment i la mesura són gestionades segons el procediment *Seguiment i control de mesures correctores/preventives* (PG-INT-14).

4.3. Comunicació a proveïdors i contractistes/subcontractistes

La comunicació dels requisits aplicables a proveïdors i contractistes/subcontractistes amb incidència a la gestió mediambiental de l'Hospital es descriu al procediment *Treballadors externs. Contractació i subcontractació* (PG-INT-10).

5. ANNEXOS

PG-AMB-03/A1. - Definicions

ANNEX I - DEFINICIONS

- **Control operacional**: la identificació i planificació de les funcions, les activitats i els processos que intervenen en els serveis de l'organització, que afecten el medi ambient i estan relacionats amb la política i els objectius mediambientals establerts per l'Hospital, amb l'objectiu d'assegurar que les esmentades activitats es desenvolupen en condicions controlades.

- **Aspecte mediambiental:** element de les activitats, els productes o serveis d'una organització que pot interactuar amb el medi ambient.

4.4.3.2. Definició i elaboració de les Instruccions de Treball

Tal com el seu nom indica, les Instruccions de Treball, també anomenades Instruccions Tècniques, són uns documents del sistema de gestió mediambiental que descriuen el procediment que cal seguir per realitzar determinades activitats d'un centre sanitari. Les activitats susceptibles de ser desenvolupades mitjançant aquests documents són aquelles que poden provocar impactes mediambientals.

Aquests documents recolliran unes directrius d'actuació (protocols) que hauran de ser seguides pel personal que li aplica les instruccions de treball corresponents. Les esmentades Instruccions de Treball són elaborades per les àrees o serveis mateixos que desenvolupen els treballs.

En la taula següent es presenta un llistat de possibles instruccions de treball a elaborar pel centre sanitari.

Llistat d'Instruccions Tècniques
Gestió de residus – Pla de gestió intracentre de residus
Control de consum de recursos naturals
Instruccions d'emergència mediambiental
Control d'obres
Control i gestió d'aigües residuals
Control i gestió d'emissions atmosfèriques
Control i gestió de sorolls

A continuació s'inclou com exemple una instrucció tècnica de l'Hospital Sant Joan de Déu.